

Bolesław Ginter

Jacentów, pow. Końskie. Stanowisko 3, 4, 10

Informator Archeologiczny : badania 6, 10-11

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Można wnosić, że zasiedlenie południowej części stanowiska było znacznie mniejsze niż zachodniej i północnej.

W pobliżu najwyższego punktu południowo-wschodniej części stanowiska, pod nie naruszonym poziomem próchnicznym starej gleby znaleziono czyste skupienie zabytków przemysłu świderskiego. Dominującą grupę narzędzi są rylice różnego typu. Drapacze i ostrza trzoncowskie występują w formach typowych dla przemysłu świderskiego II. Obok ostrzy z łuskaniem na stronie spodniej są formy bez takiego łuskania. W skupieniu tym znalazły się również 2 bardzo drobne zbrojniki z tycami łukowatymi. Cechy inwentarza skupienia i jego złoża wskazują na to, że jest ono starsze od wszystkich dotychczas odkrytych na badanym stanowisku.

Wyniki badań przemawiają też za tym, że stanowisko nie było zasiedlone przez elementy pochodzenia lingbijskiego. Formy do nich podobne są nieliczne i stanowią element składowy przemysłu świderskiego.

Stanowisko, jak i cały zespół osadniczy w obrębie którego ono występuje zasługują na dalsze szczegółowe badania.

JACENTÓW, pow. Końskie
Stanowisko 3, 4, 10

Instytut Archeologii Uniwersytetu
Jagiellońskiego, Konserwator Zabytków
Archeologicznych w Kielcach

Badania prowadził dr Bolesław Ginter,
Finansował Uniwersytet Jagielloński i
WKZ w Kielcach, Pierwszy sezon badań.
Piaskowe stanowiska schyłkowopaleolityczne i mezolityczne.

Wszystkie stanowiska położone są na niskim, erozyjnym tarasie rzeczki Plebanki, dopływu Czarnej, w odległości od paru do parudziesięciu metrów od jego żalomu. Żalom ten wznosi się od ok. 1,5 m. do 2 m. ponad zatorfloną płytko dolinę Plebanki. W celu uchwycenia śladów osadnictwa nad Plebanką przeprowadzono na obu jej brzegach badania wstępne pokrywając siatką niewielkich otworów teren długości ok. 2 km. i szerokości kilkudziesięciu metrów. Wynikiem tych badań było znalezienie kilku stanowisk z epoki kamienia. Na trzech z nich założono wykopy.

Stanowisko 3, / Wykop I/72/

Usytuowany na żalomie tarasu dochodził do poziomu doliny zalewowej. Wydobyto około 200 wyrobów krzemienych z których większość można zaliczyć do schyłkowego paleolitu bez określenia przynależności kulturowej, część wydaje się nawiązywać do mezolitycznego cyklu komornickiego. Wyroby zalegały we współczesnej próchnicy, w poziomie iluwialnym gleby bielicowej i w piasku pod poziomem torfu,

w partii wykopu przylegającej do doliny zalewowej. Wysoki poziom wody gruntowej uniemożliwił kontynuowanie badań w tej części wykopu, w której obok wyrobów krzemienych znaleziono również sporo grudek hematytu.

Stanowisko 4. / Wykop II/72/

Na prawym brzegu Plebarki, w odległości parudziesięciu metrów od załomu tarasu. W wykopie o powierzchni 104 m² znaleziono 6 tys. wyrobów krzemienych występujących niemal wyłącznie w mocno rozbudowanym tutaj poziomie fluwialnym gleby typu biłkowego. Wyroby krzemienne tworzyły wyraźną, izolowaną krzemienicę o średnicy kilku metrów, z paroma wyraźnymi skupieniami materiału związanymi z występowaniem zagłębień w obrębie fluwium. Surowcem jest niemal wyłącznie kopalniany krzemień czekoladowy. Wyróżniono kilkanaście rdzeni z reguły wiórowych różnych typów, sporo wiórów, często z rdzeni dwupiętowych, dużą ilość odłupków zaprawiakowych a także około 100 narzędzi. Wśród nich dominującą grupą są rylice prawie wyłącznie wiórowe, mocno zróżnicowane. Bardzo nieliczne są drapacze, również wiórowe. Specyficzne grupy stanowią delikatne półtylczaki z mikroretuszem, a także szerokie wióry retuszowane na styku krawędzi bocznej i odłamanego wierzchołka. Częsty jest zabieg przetrącania i poprzecznego łamania wiórów. Inwentarz jako całość nie posiada analogii w schyłkowopaleolitycznych stanowiskach z terenu Polski. Stanowi on fragment nowego cyklu przemysłów schyłkowopaleolitycznych na naszych terenach. Analogii zapewne dostarczą tereny położone na wschód od Bugu.

Stanowisko 10. / Wykop III/72/

Położone na lewym brzegu Plebarki, na szerokim cyplu tarasu. W wykopie o powierzchni ok. 1000 m² odkryto ponad 1.500 wyrobów krzemienych z wyraźną przewagą schyłkowopaleolitycznych. Zalegały one w układzie rozproszonym, częściowo w próchnicy współczesnej. Obok ponad 20 rdzeni różnych typów znaleziono około 150 narzędzi z wyraźną przewagą drapaczy. Z bardziej charakterystycznych wystąpiły pojedyncze liściaki, wykrojiec, bardzo wydłużony, wysoki trapez i fragmenty tylczaków o łukowatych tylcach. Taki zastaw narzędzi charakteryzuje końcowoplejstoceńskie i wczesnoholeceńskie inwentarze północnej części Nizy Europejskiego i Skandynawii. Obecnie ^{nie} można rozstrzygnąć do jakich zespołów inwentarz z Jacentowa zbliża się najbardziej. Obok wyrobów paleolitycznych wystąpiły niezbyt liczne elementy mezolityczne i pojedyncze wyroby krzemienne neolityczne w towarzystwie niezbyt typowych fragmentów ceramiki.

Badania na stanowisku będą kontynuowane w roku przyszłym.